

Overzicht (effect) maatregelen aanpak tekorten

Toelichting

In onderstaande tabel staan effecten van maatregelen aanpak tekorten. Deze zijn (ambtelijk) gewaardeerd op basis van beschikbare onderzoeken, data en signalen. De kleuren zijn als volgt ingedeeld:

Donkergroen= direct positief effect op aanpak tekorten

Lichtgroen= indirect en/ of verwacht positief effect op aanpak tekorten

Oranje= effect matig en/of wel kansrijk maar er is meer nodig om tot positief effect te komen

Naam	Toelichting	Effectiviteit	Waarde
Zij-instroom in beroep (po, vo, mbo)	Subsidiereregeling voor de opleiding en begeleiding van professionals die overstap maken naar onderwijs (€ 20.000 per zij-instromer voor 2 jaar).	<ul style="list-style-type: none"> • Succesvolle maatregel. Heeft voor relatief grote en structurele toename van leraren gezorgd.¹ 	
SOOL (po)	Subsidiereregeling voor het opleiden van assistenten/ondersteuners tot leraar (€ 5.000 per jaar voor maximaal 4 jaar).	<ul style="list-style-type: none"> • Regeling loopt vanaf 2019 en is tot nu toe steeds overtekend. Tussentijds is budget daarom verhoogd. Op dit moment loopt evaluatie van de regeling. • Ex-ante evaluatie laat zien dat onderwijsassistenten in sterke mate gevoelig zijn voor een financiële compensatie voor de kosten van de opleiding en voor studieverlof voor wat betreft hun overweging om de pabo te gaan doen.² • Er zit een beperking in de aanmelding doordat per bestuur max. 3 aanvragen per jaar gedaan mogen worden. 	
Begeleiden uitkeringsgerechtigden in het po naar een baan	Door Participatiefonds uitgevoerd.	<ul style="list-style-type: none"> • Afgelopen periode heel succesvol geweest. Tussen 2019 en dec 2021 zijn 3.242 werkhervattingen gerealiseerd. Grootste deel in onderwijs maar ook in kov, zorg en andere sectoren. • De hervatting elders hebben een financieel voordeel voor de sector. • Het project loop door. 	
Aanpak werkdruk po	Middelen zijn toegekend op schoolniveau om in overleg met het team te bepalen hoe werkdruk aangepakt kan worden. Geld wordt vooral ingezet om leraren te ontlasten via	<ul style="list-style-type: none"> • Uit de evaluatie van de inzet van de werkdrukmiddelen blijkt de maatregel effectief is.³ Naast verminderen werkdruk heeft het positief effect op eigenaarschap. 	

¹ [Onderzoek zij-instroom in beroep in po, vo en mbo \(Regioplan 2021\)](#)

[Onderzoek Zij-instroom in het beroep van leraar in het primair onderwijs \(Inspectie van het Onderwijs 2021\)](#)

² [Onderzoeksrapport-onderwijsassistenten.pdf \(researchned.nl\)](#)

³ [De werkdruk van de ketel? Onderzoek naar het werkdrukakkoord primair onderwijs](#) (Oberon)

	extra personeel (onderwijsassistenten en (vak)leraren).	<ul style="list-style-type: none"> • Structureel kan het bijdragen aan verhogen aantrekkelijkheid van het beroep. • Nadeel: scholen (in gebieden) zonder tekorten nemen soms extra leraren aan, wat de druk bij scholen met tekorten weer vergroot. 	
Aanpak werkdruk vo	<p>Met het convenant 'extra geld voor werkdrukverlichting en tekorten onderwijspersoneel in het funderend onderwijs 2020-2021 (gesloten op 1 november 2019) is er 150 miljoen euro voor het voortgezet onderwijs beschikbaar gekomen voor aanpak van de werkdruk in het voortgezet onderwijs.</p> <p>In het Onderwijsakkoord Samen voor het beste onderwijs (april 2022) hebben sociale partners vo en OCW afgesproken dat er € 300 miljoen structureel geïnvesteerd gaat worden in de aanpak van werkdruk in het voortgezet onderwijs. Aan de uitwerking wordt momenteel gewerkt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Besturen hebben zich verantwoord in het bestuursverslag over de inzet van de extra € 150 miljoen in 2020. Het geld is vooral ingezet voor werkdrukverlichting door inzet extra ondersteunend personeel, ontwikkeltijd en onderwijsinnovatie. • Uit onderzoek van Voion (eind 2021) blijkt dat de effecten van de genomen maatregelen nog onvoldoende in beeld waren. Hoewel er dus nog beperkt zicht is op de effecten, kwam wel uit de eerste meting naar voren dat volgens schoolleiders de maatregelen een wezenlijke bijdrage voor de werkdrukverlichting hebben. • De aanpak van de werkdruk in het voortgezet onderwijs zal net zoals in het primair onderwijs worden gemonitord. 	
Investerings salaris po	In een aantal stappen is het salaris in het po verhoogd tot niveau vo (dit kabinet).	<ul style="list-style-type: none"> • Net als aanpak werkdruk een maatregel die bijdraagt aan het structureel verhogen van de aantrekkelijkheid en waardering van het beroep. • In een studie van het CPB uit 2014 komt naar voren dat internationale literatuur erop wijst dat hogere lerarensalarissen de kans vergroten dat mensen kiezen voor het leraarschap en als leraar blijven werken, en dat de impact groter is naarmate het verschil in beloning met alternatieve beroepen groter.⁴ 	
Regionale aanpak personeelstekorten (RAP) (po, vo, mbo)	Subsidie voor schoolbesturen en opleidingen die gezamenlijk tekorten regionaal (geografisch afgebakend) aanpakken (totaal ca. € 20 mln. per jaar waarvan € 4 voor de G4).	<ul style="list-style-type: none"> • In 2019 is de regeling gestart. In relatief korte tijd zijn in totaal 70 regio's (po en vo/mbo) gevormd. Deelname is vrijwillig. De G4 krijgen middelen via Decentralisatie Uitkering. 	

⁴ Zie paragraaf 4.2 en Appendix B van <https://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/cpb-notitie-17apr2014-verkenning-ophoging-masters-po-en-vo.pdf>

	In 2019 obv de regeling Regionale aanpak lerarentekort (RAL), vanaf 2020 de huidige regeling RAP.	<ul style="list-style-type: none"> • De RAL regeling is positief geëvalueerd. De evaluatie van de huidige RAP regeling loopt.⁵ • Nadeel is dat er meer samenwerkingen worden gestimuleerd tussen onderwijs en opleidingen (ook Samen opleiden en professionaliseren (SO&P)). Hierdoor ontstaat (ongewenste) versnippering. Voorgesteld wordt daarom beide aanpakken te verbinden. 	
Zij-instroom schoolleiders po	Vanaf het najaar van 2022 wordt de subsidieregeling om zij-instromende schoolleiders in het po te stimuleren gestart.	De verwachting is dat de subsidieregeling kan bijdragen aan het verminderen van de tekorten aan schoolleiders in het po.	
Goed strategisch personeelsbeleid (po, vo, mbo)	Onder deze noemer worden hier bedoeld: werken aan aanpak ziekteverzuim, stimuleren meer uren werken, begeleiding startende leraren, duurzame inzetbaarheid, langer doorwerken, strategisch personeelsbeleid.	<ul style="list-style-type: none"> • Deze worden zowel op bestuursniveau als in regioverband aangepakt. Er zijn grote verschillen tussen besturen en regio's die hier actief aan werken. • Beeld is dat dit een kansrijke maatregel is waarop winst te behalen is. In onderwijs was lang voldoende personeel beschikbaar waardoor urgentie om goed voor personeel te zorgen lager was. • Uit onderzoek blijkt dat een intensievere begeleiding van starters bijdraagt aan het verminderen van de uitval. 	
Experiment toelatingseisen pabo	De eis om de kennistoetsen (geschiedenis, aardrijkskunde, natuur&techniek) voorafgaande aan de pabo al gehaald te hebben wordt vervangen door de eis om deze in het eerste jaar van de pabo te halen. Betreft experiment met looptijd van 3 jaar. In dit experiment wordt onderzocht of meer tijd om de toetsen te behalen bijdraagt aan het vergroten van de toegankelijkheid van de pabo.	<ul style="list-style-type: none"> • Uit een evaluatie van de invoering van deze toetsen door het CPB blijkt dat dit heeft geleid tot een sterke afname in de instroom in de pabo.⁶ Deze afname is ten dele gecompenseerd door een stijging in de doorstroomkans naar het 2e jaar en is inmiddels weer op het niveau van voor de invoering van de toelatingseisen. Afgaand op het potentieel dat afvalt, vanwege het afschrikkeffect resp. het niet behalen van één of meer toetsen vóór de poort, is de aanname dat de instroom in de pabo nog verder zal kunnen toenemen. Dit wordt onderzocht in het experiment. • Aandachtspunt voor effectiviteit is bekendheid van nieuwe regels bij studiekeuzers. Bij onvoldoende bekendheid kan afschrikkeffect blijven bestaan, te meer daar pabo's de kennis nog steeds vooraf mogen blijven toetsen. 	
Arbeidsmarkttoelage (po en vo)	Al het personeel op de 15% scholen met de hoogste achterstandsscore krijgt extra	<ul style="list-style-type: none"> • CPB gaat ex-post beleidsevaluatie doen, eerste rapport eind 2023 verwacht. 	

⁵ <https://open.overheid.nl/repository/ronl-29827848-0856-4a20-bc10-cf2a4dd5e8fe/1/pdf/eindrappport-monitor-regionale-aanpak-lerarentekort-definitief.pdf>

⁶ [Het effect van bijzondere nadere vooropleidingseisen op de pabo \(cpb.nl\)](https://open.overheid.nl/repository/ronl-29827848-0856-4a20-bc10-cf2a4dd5e8fe/1/pdf/het-effect-van-bijzondere-nadere-vooropleidingseisen-op-de-pabo-cpb.nl)

	<p>middelen om een toelage bovenop het salaris uit te keren. 2-jarige regeling, maar afspraak dat arbeidsmarkttoelage structureel wordt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gemengd beeld bij bestuurders en schoolleiders over ingeschatte effecten op behoud en aantrekken nieuw personeel (peiling begin 2022 en ronde tafel). • Aandachtspunt is geringe intentie om arbeidsmarkttoelage te noemen bij de werving van nieuw personeel (een kwart). 	
Flexibilisering lerarenopleidingen	<p>In 2020 is het bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen afgesloten, waarin afspraken zijn gemaakt over flexibilisering en versterking samenwerking tussen lerarenopleidingen.</p>	<p>Eind 2022 wordt een tussenevaluatie opgeleverd en eind 2023 de eindevaluatie.</p>	
Onderwijsloket (po, vo, mbo)	<p>Het Onderwijsloket is met subsidie van OCW in 2020 opgericht door VH en UNL als het loket, voor de voorlichting, doorverwijzing en warme overdracht naar de regio's van potentiële leraren/ zij-instromers. Geïnteresseerden kunnen mogelijke routes vinden en advies inwinnen over opleidingsroutes, voorwaarden, etc. Het Onderwijsloket richt zich op zij-instromers.</p>	<p>In de werkagenda is de intentie opgenomen dat het Onderwijsloket wordt gecontinueerd. Onderzocht wordt welke rol het Onderwijsloket en de regionale loketten kunnen spelen in het verbeteren van de toegankelijkheid van het onderwijs voor zij-instromers mede in relatie tot de in te richten landelijke regie. Het Onderwijsloket wordt goed gevonden met gemiddeld 40.000 websitebezoeken per maand. Ruim 200 potentiële overstappers worden per maand van advies voorzien. Het Onderwijsloket wordt eind 2022, begin 2023 geëvalueerd.</p>	
Aanpak tekortvakken vo:	<p>In het vo kijken we naar mogelijkheden om, aanvullend op de generieke aanpak van het tekort, specifieke knelpunten bij de tekortvakken te verminderen. Hiervoor is in 2020 onderzoek uitgevoerd naar vakspecifieke knelpunten en maatregelen voor de tekortvakken.⁷ Er zijn ook procesregisseurs ingezet om een aantal kansrijke initiatieven een stap verder te helpen en in te bedden in de regio.⁸ Voor een aantal tekortvakken is een eigen aanpak opgezet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Van de eerder aangejaagde kansrijke initiatieven is met name het project Persoonlijk Assistent Leraren (PAL) breed opgeschaald. Studenten worden inmiddels veelvuldig ingezet als assistent van de leraar. Dit draagt bij aan het verminderen van de werkdruk en de interesse onder studenten voor het beroep leraar. Het behalen van een tweede bevoegdheid is ook een effectieve maatregel gebleken om tekorten in specifieke vakken terug te dringen. • Specifiek voor het vak Informatica stimuleert OCW een bezettingsonafhankelijk aanbod voor de korte termijn. Via het project Co-Teach kunnen scholen het vak aanbieden door een combinatie van projectonderwijs door IT-professionals en een online leerlijn – ook wanneer een school (nog) geen informaticaleraar in dienst heeft. De ambitie is om in 2023 	

⁷ [Tekortvakken VO in beeld | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

⁸ [Vier kansrijke initiatieven voor tekortvakken VO | Brochure | Aanpak Lerarentekort](#)

		minstens 3000 extra leerlingen informatica te kunnen bieden via Co-Teach Informatica.	
Subsidieregeling tweede lerarenopleiding	In 2020 is de subsidieregeling tweede lerarenopleiding ingesteld. In 2021 is de vergoeding voor deze subsidie verhoogd, zodat deze dichterbij de werkelijke kosten ligt. De regeling loopt tot 1 oktober 2025 en er is €2,5 mln. per jaar voor beschikbaar.	De regeling is de afgelopen twee jaar niet uitgeput. Hier zijn drie verklaringen voor. <ol style="list-style-type: none"> 1. De doelgroep voor de subsidieregeling klein. Er zijn voor mensen met een eerste lerarenopleiding en een werkgever voordeligere alternatieven, zoals de lerarenbeurs en de subsidieregeling zij-instroom in beroep. 2. Uit de cijfers van DUO blijkt dat het aantal studenten dat een vervolgaanvraag voor het tweede jaar indient kleiner is dan het aantal eerste aanvragers, doordat zij hun studie binnen één jaar al hebben afgerond. 3. De bekendheid van de regeling kan worden vergroot, daar wordt nu extra aandacht aan besteed (bijv. site van DUO en het onderwijsloket). Er zijn geen signalen bij DUO of het onderwijsloket binnengekomen van geïnteresseerden die aanlopen tegen voorwaarden of knelpunten in de regeling. 	
Imagocampagne Baan van het leven (po, vo, mbo)	Deze campagne (met name via social media) is in 2020 van start gegaan, een maand voor de uitbraak van corona.	Effect lastig te meten. Er loopt een evaluatie. Eerste beelden zijn dat de campagne effectiever kan door gericht in te zetten op specifieke doelgroepen en te koppelen aan gerichte werving.	
Convenant Aan de slag voor de klas (po, vo, mbo)	Convenant gesloten door raden, verzekeraars en bankensector om mensen naar een baan in het onderwijs te begeleiden.	<ul style="list-style-type: none"> • In potentie nog steeds kansrijk maar matching naar regio's en scholen verliep moeizaam en de soms gebrekkig ervaren flexibiliteit opleidingen maakten dat resultaten achterbleven bij verwachting. Ook ontbrak goede sturingsinformatie. • Het convenant is afgelopen. Nu er meer regioloketten zijn en er wordt gewerkt aan meer flexibiliteit op de opleidingen kan overwogen worden dit soort convenanten weer op te pakken. 	
Aanspreken stille reserve (po, vo)	Onderwijs kent een relatief grote groep mensen met een bevoegdheid die niet werken in het onderwijs. Die stimuleren toch weer voor de klas te gaan staan kan een bijdrage leveren aan de aanpak tekorten.	<ul style="list-style-type: none"> • In theorie hoog, maar zal in de praktijk toch laag zijn omdat mensen elders werk hebben en soms met een reden uit het onderwijs gegaan zijn. • Ook hier zien we grote verschillen tussen besturen en regio's. Amsterdam heeft in 2019 een relatief succesvolle flyer campagne gevoerd om deze mensen op te sporen. 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Veel scholen proberen via het netwerk van ouders/ om de school stille reserves te vinden. Scholen geven aan dat dit een bron is (laagdrempelig). Er is geen onderzoek gedaan naar effectiviteit hiervan. • In 2019 en 2020 is verkend of we iedereen met een bevoegdheid kunnen aanschrijven. Dat is vanuit AVG niet mogelijk.⁹ 	
Halvering collegegeld in het tweede jaar voor studenten op de lerarenopleidingen	Het vorige kabinet heeft het collegegeld voor studenten gehalveerd voor het eerste jaar en voor studenten aan een lerarenopleiding ook voor het tweede jaar.	In november 2021 is de wet verlaagd collegegeld geëvalueerd. ¹⁰ Uit de evaluatie blijkt onder meer dat deze maatregel niet aantoonbaar heeft bijgedragen aan instroom in het ho en de lerarenopleidingen. Naar aanleiding van de motie Van der Molen – Van der Laan is besloten de middelen van halvering collegegeld per collegejaar 2024-2025 in te zetten voor het verbreden van de aanvullende beurs en het verhogen van de basisbeurs. ¹¹¹²	
Subsidie herintreders (po)	Besturen die een herintreder in dienst namen konden € 2.500 subsidie aanvragen voor begeleiding en 'opfriscursus'.	De regeling leek aanvankelijk redelijk succesvol. Het aantal aanvragen nam echter af. Uit de evaluatie bleek dat herintreders ook zonder subsidie worden aangenomen (en begeleid) worden. ¹³	

⁹ [Kamervragen \(Aanhangsel\) 2019-2020, nr. 1201 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

¹⁰ zie [Evaluatie Wet verlaagd wettelijk collegegeld | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

¹¹ Kamerstukken II 2021/22, 24724, nr. 180

¹² zie ook [Overheid.nl | Consultatie Wet herinvoering basisbeurs hoger onderwijs \(internetconsultatie.nl\)](#)

¹³ Zie ook: [Kamerbrief diverse onderwerpen funderend onderwijs en lerarenbeleid | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)